

© ROB ACKET

Concept document over toneelhijsinstallaties staat open voor commentaar

Document scheept eindelijk duidelijkheid

Een beetje theater heeft vijftig trekken boven het toneel die snel en geruisloos op en neer bewegen, elektrisch aangedreven en computergestuurd. Hoe zit het met keuring, inspectie en certificering van deze potentieel gevaarlijke machines? Eindelijk ligt er een document dat duidelijkheid probeert te scheppen. Belanghebbenden worden opgeroepen commentaar te geven. | DOOR: KOEN KOCH |

Vroeger was het changeren van decorstukken, doeken en rekwisieten een kwestie van kluiten stapelen en aan tou-

wen trekken. Dat vereiste niet alleen veel vakmanschap en gevoel voor de voorstelling, het was ook loodzwaar. De fysieke

belasting was groot, met rugklachten en langdurig ziekteverzuim als gevolg. Met de Arboret in de hand accepteerde

de Arbeidsinspectie dat niet meer. De theaters werden verplicht om hun handbediende trekkenwand te vervangen door elektrisch aangedreven hijsinstallaties - een grote en kostbare operatie die tussen 1997 en 2007 is uitgevoerd. Sindsdien zijn touwen en handkracht vervangen door staalkabels en elektrische lieren. In plaats van meerdere technici die aan de touwen trekken, wordt de machinerie nu door één persoon achter een computer bediend. Die operator kan in zijn eentje meerdere trekken, elk met een last tot 500 kg, laten bewegen met verschillende snelheden, ook in het donker, boven een toneel dat bevolkt is met acteurs, dansers of technici. Dat alles onder de uitdagende druk van een *live performance*.

Extra gevaar

Het te vermijden gezondheidsrisico is daarmee ingeruild voor extra gevaar. Het gevoel voor de voorstelling is nog steeds een vereiste, maar het directe 'gevoel' voor de trekken en wat eraan bevestigd is, is weg. De nieuwe toneelhijsinstallaties maken nieuwe, complexe bewegingen mogelijk, maar de situatie op en rond het toneel is niet per se overzichtelijker geworden. Technici met tussenwervelschijven in topconditie bedienen nu machines die zware spullen verplaatsen boven de hoofden van acteurs, dansers en musici die daar, gezien de aard van hun vak, niet op behoren te letten. Voor een kraanmachinist in de bouw of de haven klinkt dat als iets buitengewoons. Daar mag niemand zich onder de last bevinden! En daar wordt van de medewerkers verwacht dat ze goed opletten als de lading zich aandient. In de theaters ligt dat anders. Daar draait alles om de voorstelling. De theaters (en de gemeenten die de grote investering hebben gedaan) verwachten van hun geautomatiseerde hijsinstallatie dat die aan de eisen van de tijd voldoet en dat de voorstellingen er tot in de puntjes mee verzorgd kunnen worden, met voldoende aandacht voor het welbevinden van technici, artiesten en publiek. Die verwachting wordt in de regel waargemaakt. Recensenten benoemen geen achteruitgang van de kwaliteit van het gebodene sinds de introductie van de toneelhijsinstallatie.

De Commissie

Gert Jan Brouwer (voorzitter, Frontline Rigging Consultancy BV)

Lian The (secretaris, ToornendPartners)

Rinus Bakker (Rhino Rigs BV)

John Bollen (Stakebrand tws / Trekwerk)

Astrid Francissen (DTS²)

Huub Huikeshoven (Theateradvies BV)

Koen Koch (Pb theateradviseurs)

Robert Pronk (Silicon Theatre Scenery)

Jeltsje In der Rieden (Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties VSCD)

Roy Schilderman (Argh!)

Toon de Vries (Platform Operators Nederland, PON)

Francis Klunder (notulist, Vereniging voor Podiumtechnologie VPT)

Verhitte discussie

De installatie zelf is intussen onderwerp van verhitte discussie gebleven. Dat komt door hoe hij wordt gebruikt: het is gereedschap voor regisseurs en decorontwerpers die per definitie de grenzen van het mogelijke opzoeken. Ook speelt mee dat het een zeer specialistisch instrument is, waarvan er maar betrekkelijk weinig zijn. Wie de discussie kent kan zich verbazen over de soms hoog oplopende emoties en de uiteenlopende inzichten die deskundigen kunnen hebben. Maar dat het gebruik van een dergelijke installatie, gezien de risico's, aan regels en voorschriften gebonden is zal niemand verrassen. Dat die regels en voorschriften zich ontwikkelen met het voortschrijden van het inzicht evenmin. De uitvinder van het wiel heeft tenslotte ook nooit kunnen vermoeden tot welke berg regelgeving zijn uitvinding in onze tijd zou leiden. Maar voor de direct betrokkenen, de operators, hoofden techniek en directies, heeft de discussie over veilig omgaan en beheer van de podiuminstallaties tot nu toe weinig duidelijkheid gebracht. Het is er niet gemakkelijker op geworden! Welke normen en voorschriften je ook volgt en wat je ook doet, er is altijd wel iemand die kan wijzen op andere normen en opvattingen, Nederlands, Europees of anderszins. Om gek van te worden!

Eindelijk duidelijkheid

Op initiatief van de VSCD en de VPT is daarom een commissie geformeerd van gebruikers, adviseurs, fabrikanten, leveranciers en brancheorganisaties. Dit om tot een branchebreed advies te komen hoe om te gaan met de toneelhijsinstallatie en wie waarvoor het juiste aanspreekpunt is. Een interessante uitdaging, die zelfs onhaalbaar leek toen de commissie niet uit haar eigen naamgeving kon komen! Die discussie is nooit afgesloten en in de volksmond heet de commissie nu BICKT. Dit zou moeten staan voor *Branchedocument Inspectie, Certificering en Keuring van podiumtechnische machines en/of installaties*. Het is aan voorzitter Gert Jan Brouwer te danken dat de commissie zich op de inhoud heeft gericht, de naam komt later wel. Achteraf valt te constateren dat alle commissieleden in een sfeer van prettige directheid constructief hebben bijgedragen aan het concept advies dat er nu ligt. Eindelijk duidelijkheid? Oordeel vooral zelf.

Commentaar gewenst!

Het document moet antwoord geven op de vraag wat we in huis hebben, wie waarvoor verantwoordelijk is en wat er van die verantwoordelijke verwacht mag worden. Het document verwijst naar bestaande regelgeving die, zoals vaak, enigszins najilt op de ontwikkelingen in de praktijk. Om de waarde van het document zo groot mogelijk te maken wordt het vooraf voorgelegd aan VPT-leden en andere belangstellenden. Zij kunnen het concept dat er nu ligt commentariëren. Het gaat hierbij om van naam en e-mail voorziene bijdragen die het huidige concept verbeteren. ◀

Lees het concept op:

www.vpt.nl/conceptBICKT

Na half november verwerkt de commissie de bijdragen.

Themadag op 10 december 2012

Op 10 december 2012 organiseert de VPT een themadag over hijsen, heffen en de toneelhijsinstallaties. Daar zal het document gepresenteerd worden. Nadere informatie over programma en inschrijving volgt op de website van de VPT.